

Ungdomskultur som bro for misjon - erfaringer fra norske ungdommers besøk i Japan

MORTEN HOLMQVIST

En skater fra Holmlia vil sannsynligvis kommunisere bedre med en skater fra Tokyo enn en norsk misjonær som har levd i Japan i 20 år.

Evangeliet har aldri slått rot i Japan. Tross dagens situasjon med full religionsfrihet, en tilsynelatende stor interesse for kristen tro og fascinasjon for amerikansk levemåte, har den kristne tro ikke blitt et livssyn mange japanere deler. Man regner med at ca. 1% bekjenner seg som kristne av en befolkning på ca. 127 millioner.¹

Japan har et språk som er vanskelig å lære, en kultur som er fremmed og en mentalitet som er annerledes sett fra et vestlig ståsted. Kan ungdomskulturen transcendere disse tradisjonelle stengslene for kommunikasjon? Kan ungdomskulturen fungere som bro for misjon, og på den måten gi en ny mulighet i et såkalt "umulig" misjonsland?

Japan det umulige misjonslandet?

En kort oversikt over japansk misjonshistorie er viktig for å danne et bakteppe for dagens situasjon. Den kristne kirke i Japan har til tider gjennomgått store prøvelser. Man kan snakke om tre bølger av kristen misjon til Japan. Den første startet i 1549 da evangeliet

ble introdusert ved den katolske presten Francis Xavier. Blant mange lensherrer, *daimyo*, ble kristendommen vel mottatt og mange tusen konverterte til den nye religionen. I 1603 ble Ieyasu Tokugawa *shogun* og klarte å forene Japan til et rike. Under Tokugawas styre, Edo-perioden, ble all vestlig kultur, religion, påvirkning og handel forbudt. Japan ble et lukket land, og kristendommen ble forbudt ved lov i nesten 250 år, fra 1614-1868. Tusenvis av kristne ble torturert og drept. Noen få beholdt sin kristne tro, men dette var et fåtall. I praksis ble den kristne kirke kvalt.

Den andre bølgen startet rundt 1853 ved at amerikanske militærskip anløp Tokyos havn og truet med å skyte deler av byen hvis ikke Japan åpnet sine havner for utenlandske skip. Dette og andre årsaker førte til shogunatets fall og en ny keiser, Meiji, i 1868, som åpnet landet og førte det fra middelalderen til et moderne samfunn i løpet av noen tiår. Dette førte til en enorm tilstrømning av vestlige misjonærer. Situasjonen forandret seg på begynnelsen av 1900-tallet med sterke nasjonalistiske krefter og drømmen om Stor-Japan. Kristendom ble på nytt sett på som noe fremmed som ikke var bra for den japanske folkesjelen.

Den siste bølgen av kristen misjon kom etter 1945 med den amerikanske okkupasjonen som varte fram til 1953. I løpet av 1960-tallet ble Japan det landet i verden som mottok flest misjonærer.²

Misjon i dag, norske ungdommer gjør en erfaring

Erfaringene kommer fra en teamtur i september, 2004. Teamet bestod av fem personer som dro ut fra menigheten *Sub Church* i Oslo. Flere av teammedlemmene er involvert i ulike band, musikk og annet kreativt arbeid. Vår samarbeidspartner var *Den Evangeliske Orientmisjon*, en 115 år gammel, tverrkirkelig misjonsorganisasjon. Arbeidet foregikk mest i byen *Iwaki* og på en ungdomsklubb som kalles *East Street Club* (ESC). ESC ledes av misjonærpåret *Eyvind og Hilde Haraldseid*. De besøkende til ESC var stort sett medlemmer fra ulike japanske menigheter i området.

Ungdomskultur: global og lokal - amerikanisering og japanisering av ungdomskulturen

I Paul Otto Brunstads avhandling *Ungdom og livstolkning* viser han hvordan ungdommens populærkultur er med på å danne

identitet, livstolkning og verdivalg, og ikke minst er et sted for sosialisering.³ Det som er situasjonen i dag er at ungdommer på hver side av jordkloden faktisk deler mange like erfaringer, verdier og livsanskuelser.

Jostein Gripsrud, professor i mediekunnskap, viser i *Mediekultur, mediesamfunn*, at det er de moderne mediene som har vært med på å definere generasjonsskille. På 1950-tallet begynte man å se en konsumkultur som var rettet kun mot ungdom. Her var det igjen de moderne mediene som fungerte som premissleverandører. Det ble utgitt egne filmer rettet mot ungdom, ungdomsblader, musikk og klær. Ordet tenåring, *teenager*, ble importert fra USA, og nå begynte man å snakke om en egen ungdomskultur. I denne perioden vokste subkulturene fram blant arbeiderklassens ungdom på tvers av landegrenser. Etterkrigstidens Europa med fremveksten av ny industri var et kontinent i oppbygning, nyorientering og forvirring. Dette skapte behovet for identitet, samhold og uniformering. På 50-tallet kom *Teddyboys*, på 60-allet *rockere* og *mods*, på 70-tallet punkere, og trenden fortsetter i dag⁴.

Man kan si at ungdomskulturen alltid har vært global, i det minste har den vært vid åpen for utenlandsk påvirkning. Ja, den har ikke bare vært åpen, men har i høyeste grad søkt påvirkning utenfra. Forandringen nå er at man i større grad enn før verdsetter og søker det lokale uttrykk, gjerne sammenblandet med elementer fra det globale. Et eksempel er *Hip Hop*. Hip Hop kom til Norge i 1984 med filmen *Beat Street*. Denne ungdomskulturen, som opprinnelig kommer fra svart ungdom i Bronx, New York, ble mottatt med stor begeistring i Norge. Kort tid etter ble Hip Hop massekultur blant norsk ungdom. Tre år senere var Hip Hop borte fra hverdagsbildet, og ble en subkultur for noen få grupperinger. Hele veien var det rap på engelsk, og de store stjernene var fra USA. I dag er Hip Hop igjen blitt noe for massene blant ungdom, men med et mye mer lokalt uttrykk. Mange, kanskje de fleste rapper på norsk, noe som var utenkelig for få år siden. Det er helt klart at USA fortsatt er premissleverandør for mange. Samtidig har mange tenåringer i Norge like gjerne norske rollemodeller og trendsettere som for eksempel *Gatas Parlament* og *Tommy Tee*.⁵

”Hva er ditt favorittband”?

Vi i teamet fra Sub Church var frustrerte. Hadde vi ikke reist halve jordkloden rundt for å fortelle ungdommer om evangeliet? Men hvor var alle ungdommene? Vi så de på gatene når vi kjørte til klubben. Vi så de i platebutikkene og i klesbutikkene. Men hvordan skulle vi komme i kontakt med dem? Nå hadde vi vært i Japan i flere dager. Skulle dette bli en trivelig, men relativ fruktløs tur? Hver morgen samlet vi oss for å be for dagen. Så en dag møttes vi til den daglige bønn, men nå kom vi med frustrasjonene, håpløsheten og lengselen etter å bli brukt av Gud. Denne bønnestunden ble annerledes. Freden senket seg i teamet. Alle ble enig om å dra ned til sentrum. Der platebutikkene var, klesbutikkene var, og der hvor vi håpet at andre enn menighetsmedlemmer oppholdt seg. Så satt vi der og så på folk, og folk så på oss.

Vi la merke til et par unge karer. Begge hadde piercinger i ansiktet. Den ene hadde en kjetting som hang i buksen. Han fisket fram en røyk. På fingrene hadde han store sølvringer i ulike motiver. Jeg spurte på engelsk hvordan de hadde det. Svaret var store spørrende øyne og en slags barnslig knising. Engelskkunnskapen var tilnærmet lik null. Her kom vår venn og tolk, Eyvind Haraldseid hjelpende til. Han oversatte det jeg ville til japansk. Altså en typisk kulturkollisjon hvor man står hjelpeløs langt fra hverandre på grunn av språket. Men så skjedde det noe. Jeg spurte hva som var favorittbandet deres. Svaret lød ”Nirvana”. Nirvana er et band fra USA som tidlig på 90-tallet revolusjonerte rocken med deres nye stil, *grungen*.

”Jeg har sett Nirvana spille konsert i Oslo”, sa jeg litt stolt. Oppstandelsen var stor over denne faktaopplysningen. Plutselig var vi ikke så fremmede lengre. Nå gikk praten fort mellom dem. Flere band ble nevnt, og praten var i gang over ulike plater, musikkstiler og band. Fortsatt avhengig av oversettelse, men nå hadde vi noe felles. Vi var medlemmer av den samme kulturen. Jeg en nordmann, oppvokst i en kristen kulturarv, søndagskole og menighet. De oppvokst i et land med helt annerledes språk, kultur, mentalitet og religion. Språket var fortsatt et hinder, men nå hadde vi et nytt ”språk.” Vi delte samme erfaringer og opplevelser. Kvelden senere kom de på ESC med flere kamerater. Praten om band gikk over i prat om hvordan livet artet seg for unge japanere som dem.

Dette ble en første erfaring av hvordan våre bakgrunner og liv i en global ungdomskultur ble en brobygger for misjon til japanske unge.

Hvorfor skateren fra Holmlia kommuniserer bedre med skateren fra Tokyo enn en misjonær som har levd i Japan i 20 år

Ungdomskulturen i dag er global med lokale uttrykk. Dette er en situasjon som bør benyttes aktivt i misjon. Da er det ikke lenger en nordmann som kommer fra en annen kultur, men medlemmer av den samme kulturen, "stammen", som møtes. Språket kan være uforståelig, men man kommuniserer med et annet språk. Man kommuniserer med felles referanser til musikkformer, musikkgrupper, mote, dataspill, tegneserier og lignende. Jeg opplever at dette skaper en unik mulighet for kommunikasjon i de fleste situasjoner hvor ulike kulturer møtes, det være seg i misjon eller i andre sammenhenger.

Er det noe sted hvor global ungdomskultur og misjon kan skape en viktig synergi, er det spesielt Japan. På den ene siden gir det nye muligheter i et land hvor tradisjonell misjon har møtt store utfordringer. Samtidig er Japan i dag en unik leverandør av ungdomskultur til Vesten. Japan er hipt og trendy og har enorm innflytelse på vestlig ungdomskultur. Sosiolog Sharon Kinsella skriver i artikkelen *The japanization of european youth*: "The themes underpinning Japanese youth culture in the 1970s and 1980s have become meaningful and relevant to European and American youth in the 1990s".⁶ Tradisjonelt har Vesten, særlig USA og England, vært formidler av ungdomskultur. Det som er situasjonen i dag er det Kinsella kaller japanisering av vestlig ungdomskultur. Japan begynner å bli et ungdomskulturelt Mekka. Det er flere eksempler på hvordan japansk populærkultur påvirker ungdomskulturen i dag. Et eksempel er *manga* og *anime*, japanske tegneserier og tegnefilmer. I Japan er dette en massekultur, i Vesten er det en subkultur.⁷ I Norge utgir Schibsted forlag flere store mangablader som *Dragon Ball*, *Manga Manina* og *Shonen Jump*. Disse er tilgjengelige i dagligvarebutikker. I Aftenposten skrev Dag Herbjørnsrud at ingen annen kultur har så stor påvirkning på norske barn og unge som den japanske.⁸

Amerikanske Gwen Stefani sitt album *Love Angel Music Baby*,

et av de store popalbumene i 2005, er gjennomsyret av hyllest til japansk ungdomskultur. Et eksempel er fra sangen *Harajuku Girls*. Harajuku er et sentrum for tenåringer i Tokyo.

HARAJUKU GIRLS, I'm looking at you girls. You're so original girls. You got the look that makes you stand out. HARAJUKU GIRLS, I'm looking at you girls. You mix and match it girls. You dress so fly and just parade around. (arigato) I'm fascinated by the Japanese fashion scene. Just an American girl in the Tokyo streets.

Ellers er filmer som *Kill Bill* og *Matrix* inspirert av østlig og spesielt japansk kultur.¹⁰

Dette skaper en gjensidighet i kultur, hvor både vestlig og japansk ungdom begge er forbrukere av den vestlige og den japanske popkultur. Noen som igjen skaper felles møteplasser. Eller som Fredrik L. Schodt, ekspert på japansk kultur, skriver i *Dreamland Japan*: ”manga can be both a medium for entertainment and a Rosetta stone for mutual understanding”.¹¹

Hvordan fellesskap, Gud og Depeche Mode blir til en ny begynnelse

Junji er 29 år. Han er oppvokst i en kristen familie. Siden tenårene ble musikk og band mer spennende enn kirke. Med hans eldre bror som pastor ble Junji etter hvert det sorte får i familien. Han kom smilende inn døren på ESC, og var tydelig interessert i å prate med oss. Engelsken hans var ikke lett å forstå, men vi merket fort at han hadde lyst til å prate om mer enn bare hva vi hva spiser i Norge. Etter hvert fikk vi se en ung mann som ønsket å tro, men kjempet med fremmedgjøringen han følte i forhold til den japanske menigheten.

De neste dagene ble Junji vår guide i byen. Han kjente til musikk- og klesbutikkene og vi følte vi hadde fått en ny kamerat. Ofte dreide praten seg om musikk og band, og det viste seg at Junji var en dyktig musiker.

En kveld skjedde det noe spesielt. Nok en gang dreide praten seg om musikk, og jeg hadde dratt fram et favorittband, *Depeche Mode*. Jeg spilte en sang som het ”Try walking in my shoes”. Teksten handler om sangerens tragiske liv med alkohol- og narkoti-

ka misbruk, samtidig som han ikke søker tilgivelse fordi hadde du "gått i skoene mine" hadde du gjort det samme selv. Jeg pekte på Heb. 4, 14-16, at det er en som "har gått i skoene våre", Jesus som er prøvet i alt uten å falle, og at han har medlidenhet med oss. Da begynte tårene å renne fra Junji: "sånn var jeg, jeg kjenner med helt igjen i den sangen." Han forteller om narkotikamisbruk, hans bitterhet mot familie, kirke og samfunnet. Kvelden gikk med til forbønn, samtale, og en ny start. I dag har Junji fått med seg et par av vennene sine fra Hip Hop miljøet. En er allerede døpt, den andre på vei. Junji sliter nok fortsatt litt, men vi så en forandring i et menneske som bare evangeliet kan skape.

Jesus på t-skjorter og tatoveringer

Nina var eneste jente på teamet fra Sub Church. En dag gikk hun inn i en butikk som solgte brukte klær. Her arbeidet flere av rockerne i byen. Oppstandelsen ble stor når en vestlig likesinnet plutselig står i butikken deres. Nina ble i butikken i mange timer. En av jentene viste en t-skjorte med teksten: "Serving Jesus is cool, drugs and alcohol are not". Spørsmålet de hadde var: "hvem er denne Jesus"? Senere kom hele teamet. Vi utvekslet CDer, viste fram hverandres tatoveringer, noe som førte til at vi ble tatt med til byens tatoveringsmester. Et sted få turister ville ha funnet fram til. Denne formiddagen fikk Nina venninner hun fortsatt har kontakt med, og det gav teamet innpass i rock- og pønkemiljøet i byen.

Avskjedsfest med rockegjengen

Den siste kvelden på klubben ble spesiell. Vi hadde hørt rykter om at rockegjengen ønsket å lage middag for oss. Plutselig dukket det 15-20 unge rockere opp på den kristne ungdomsklubben. Flere hadde møtt teamet på konsert og det var noen fra tattoo-studioet og jentegjengen fra bruktbutikken. Det ble en fantastisk kveld. Vi spilte musikk sammen, de lagde middag for alle, og vi satt rundt i hele lokalet og pratet. I en samtale med ansatte fra tattoo-studioet ble jeg spurt hva jeg drev med i Oslo. Først delte jeg min interesse om anime og manga, japanske tegneserier. Dette ble mottatt med stor jubel og latter. Dette er serier som er integrert i denne generasjonens oppvekst og kultur. Jeg fikk inntrykk av at dette hadde vært det samme som om en japaner hadde sett *Brødrene Dal*, *Mormor* og *de åtte ungene eller Flåkløya*.

Etter hvert delte flere av oss vår tro og vi fortalte om Sub Church. Spontant kom ønsket fra flere at Sub Church var noe de ville ha i byen. David, en fra teamet, satt i samtale med to unge rockere. Han delte åpenhertig sin tro på Jesus Kristus, og hva dette betydde for ham. Da klokken nærmet seg 1.30 om natta ble det tid for avskjed. Vi spurte da vår tolk og leder for klubben, Eyvind Haraldseid, om jeg kunne be en bønn med han som tolk. Da stod vi der i en stor sirkel, noen få troende, resten uten noe særlig oppfatning om hva kristen tro innebærer. Allikevel var alle i bønn, all bøyd hodet, jeg ba om Jesu velsignelse over alles liv. En kveld som gjorde inntrykk.

Hjemme i Norge fikk David en e-mail fra en av guttene han hadde snakket med. Han skrev at kvelden han fikk møte David og høre om livet hans og hans tro på Jesus, var den største kvelden i hans liv.

Sub Church som ny strategi i Japan?

Teamturen gav oss inntrykk som også preger vår menighet i Oslo. Menigheten består av rundt 200 mennesker, de fleste i alderen 18-25. Visjonen til Sub Church er å nå inn i subkulturer i dag med evangeliet. Opplevelsene i Japan stiller oss spørsmålet om dette gir oss muligheter til å tenke menighet langt utenfor våre geografiske grenser.

Vår samarbeidspartner, Orientmisjonen, har også gitt uttrykk for at denne turen har gitt nye impulser. Eyvind Haraldseid, misjonær i Japan i over 10 år, har skrevet en artikkel med tanker etter vårt samarbeid. Artikkelen bærer navnet *The last dinosaur*. Her setter han ord på den frustrasjonen han opplever med en japansk kirke som lever et liv fjernt fra hverdagen til de fleste japanere. Han skriver blant annet:

"I have come to the conclusion that the Japanese church need to be reinvented. How? I don't know yet. But my experience tell me that the Japanese society along with the rest of the world has entered a new time and gone postmodern. We, the church and the missionary society (myself included), belong to the modern age, but the world has moved on to the next stage. The postmodern age. We are in that sense like the last dinosaurs! Creating more churches for dinosaurs and sending more

dinosaur missionaries is not the best way to build the kingdom of God in Japan today. A new type of church and mission is needed.”

Videre viser han til vårt team fra Sub Church:

“The team from Sub Church taught *me* a lot about young people in Japan and in just two weeks they opened doors into groups of people I hardly knew did exist in my city. Due to this eye opening experience and blessed help I have since this had the chance to meet more people hungry for Christ than I did during all my previous years in Japan.”¹²

Ordene sammenfaller med mine tanker om ungdomskulturen som bro for misjon. Orientmisjonen ser allerede på nye veier å gå. I skrivende stund arbeider Haraldseid med å sette opp en turné med metalbandet Extol. Flere i bandet var med på teamturen. Dette gjør han i sitt arbeid som misjonær. For å realisere denne turneen samarbeider Orientmisjonen med profane plateselskaper og konsertsteder i Japan.

Ungdomskulturen bør ikke bare ses på som en ressurs, men som en ny strategi for misjon og menighet.

Noter

- ¹ Michael Pye: *The World's Religions. A Tapestry of Traditions: Japanese Religions*, Oxford 1994 s. 267
- ² Richard H. Drummond: *A history of Christianity in Japan*, Grand Rapids 1971 utdrag fra kap 2, 4 og 5
- ³ Paul Otto Brunstad: *Ungdom og livstolkning*, Trondheim 1998 s.14
- ⁴ Jostein Gripsrud: *Mediekultur; mediesamfunn*, Oslo 2002 2.utgave s. 28-30
- ⁵ Øyvind Hølen: *Hiphop-boder*, Oslo 2004 s. 15-27, 43-52, 167-168, 173-182
- ⁶ <http://www.kinsellaresearch.com/> 07.05.05
- ⁷ Susan J. Napier: *Anime from Akira to Princess Mononoke : Experiencing Contemporary Japanese Animations*, New York 2000 s. 4
- ⁸ Dag Herbjørnsrud: *Aftenposten* 12.07.2004
- ⁹ Musikk: Gwen Stefani: *Love Angel Music Baby*, Interscope/Universal
- ¹⁰ Film: The Animatrix, Wachowski Larry og Andy, 2003 Distr: Warner Brothers Pictures
- ¹¹ Fredrik L. Schodt: *Dreamland Japan, writings on modern manga*, Berkely 1996 s. 340
- ¹² Eyvind Haraldseid 2005.

Morten Holmqvist, f.1974. Cand. Theol. MF 2004. Pastor og leder for Sub Church siden starten i 1997. Fakultetslektor ved MF siden 2004 ved bachelor for Ungdom, kultur og tro. Tidligere publikasjoner: *Anime: Tegnefilm og åndelighet i Ung Teologi* nr 1 2004

Youth culture as a bridge for mission today – based on the experiences of Norwegian youth’s visit to Japan

Youth culture today is a global culture. It is a culture that provides a common identity, values and understanding of life. That is why a skater from Tokyo probably understands better a skater from Oslo, than a Norwegian missionary who speaks Japanese and has lived in Japan for several years. The global youth culture should be seen as a resource and maybe as a new strategy for mission today. The article also includes some of the experiences a Norwegian team encountered in Japan September in 2004.